

Dunning és a kínai beruházások

Szanyi Miklós

Az elmúlt évben halt meg a közvetlen külföldi tőkebefektetéseket (KKT vagy közismert angol rövidítéssel FDI) magyarázó máig is legnépszerűbb „eklektikus paradigma” alkotója, John H. Dunning. Halála, és az akkor már erőteljessé vált kínai, indiai, orosz közvetlen befektetések közötti összefüggés szinte szimbolikus. Dunning elmélete ugyanis a fejlett országokból a feltörekvő országokba irányuló befektetéseket igyekezett megmagyarázni. Az ellentétes irányú tőkemozgásokat viszont nem. A probléma feloldására, hogy ugyanis milyen előnyöket képes kiaknázni egy feltörekvő gazdaság vállalata az FDI révén, mi lehet a motivációja, a magyar szerzők közül Kalotay Kálmán és Szalavetz Andrea is kísérletet tett Dunning gondolatainak továbbfejlesztésével, többé-kevésbé meggyőző eredménnyel. Az elméletek továbbfejlesztése mindenképpen szükségesnek látszik, mert a feltörekvő országok cégei tömegesen valósítanak meg nagy volumenű befektetéseket. Így ha egyelőre súlyuk nem is éri el a fejlett országokból származó befektetéseket, egyre jelentősebb szerepet játszanak.

Ráadásul a kínai, az indiai cégek befektetései egyre nagyobb mértékben irányulnak a fejlett országok kulcsiparágaira. A tőkemozgás egyik fő formája a vállalatfelvásárlás. Kínai befektetők számos patinás európai és amerikai

céget vásároltak meg a közelmúltban, és ez a folyamat a válság hatására bajba jutott vállalatok megszerzésével az elmúlt két évben tovább gyorsult. Kínai tulajdonba került például az autóiparban a Volvo és a sportkocsikat gyártó brit MG. A kínai cégek nemzetközi terjeszkedésének másik módja a zöldmezős beruházás. A napokban aláírt magyar–kínai együttműködési szerződések ilyen beruházások előkészítését szolgálják Magyarországon.

De hogyan is értelmezzük a kínai térhódítást? Azt hiszem, hogy kevesen vannak, akik ma is még lekicsinylően értékelnék ezt a folyamatot, vagy a kínai gazdaság teljesítőképeségét azonosítanák a 15-20 évvel ezelőtti szinttel, amikor még a kerékpárok, ingek és pufikabátok jelentették a legfontosabb kínai „exportveszélyt”. Bár az olcsó kínai könnyűipari termékek továbbra is megtalálhatók a magyar piacokon, a kínai gazdaság szerkezete és az export is óriási változáson ment keresztül, nem utolsósorban az elmúlt másfél évtized Kínába áramló befektetései révén. A kínai cégek gyors ütemben elsajátították a fejlett országokból származó technológiai ismereteket, és maguk is komoly versenytársakként jelentek meg a nemzetközi piacokon. Ráadásul nemcsak hagyományos iparágakban, de tudásintenzív ágazatokban is. A számítástechnikai piac egyik legdinamikusabban terjeszkedő cé-

ge a kínai Lenovo. A tudás abszorpcióját a kínai állam hathatós eszközökkel segíti. A kínai FDI jelentős része, a legtöbb cégfelvásárlás pedig az újabb ismeretek, kompetenciák megszerzésére tett kísérletnek fogható fel.

Mit gondoljunk tehát a kínai befektetésekről, a Kínával való gazdasági együttműködésről? Mindenekelőtt azt kell világosan látnunk, hogy a kínai beruházások technológiai színvonala nem marad el bármely más multinacionális cég által épített kapacitásoktól. A kínai beruházások tehát ugyanúgy forrásaivá válhatnak műszaki túlcserélő hatásoknak (spillover), mint bármely más ország cégei. A munkahelyteremtés, a jövedelemtermelés, az export szempontjából sem várható lényeges eltérés: a kínai cégek ugyanúgy beilleszkednek a multinacionális munkamegosztásba, mint mások, és versenyképességük nem pusztán az áron alapul. A könnyűipari termékek árversenyében egyébként a kínai cégek most már a kínainál is alacsonyabb bérszintű országokba (például Vietnamba) kitelepített termeléssel operálnak. A kínai termékek műszaki tulajdonságai, minősége, megbízhatósága eléri a világpiacon szokásos átlagot, a sikeres értékesítés szempontjából szükséges technikai minimumot. Több területen viszont a kínai cégek belátható időn belül műszaki szempontból is a piacvezetők közé léphetnek elő (például a biotechnológia területén, az elektronikában, az anyagtechnológiákban). A tervezett magyarországi napkollektorgyártás is ilyen terület.

A kínai beruházások tehát „hozni fogják” mindazokat a pozitív hatásokat, amelyeket a fejlett országok befektetőitől elvárunk. Tény, hogy korábbi várakozásainkban némileg csalódnunk kellett. A munkahelyteremtésben például a külföldi befektetések az alkalmazott modern technológiák miatt a vártnál kisebb mértékben tudtak részt venni. Az alkal-

mazott technológiák, a behozott új tudás szétáramlása a gazdaságban mindeddig sokkal kisebb mértékű volt, mint ahogyan azt a folyamat kezdetén, 15-20 éve elképzeltük. Ami lényeges ebben a vonatkozásban, hogy a vártnál gyengébb *spilloverek* korlátait döntő mértékben a magyar gazdaság gyenge abszorpciós képessége jelenti. Éppen ebben a tekintetben lehetne a kínaiaktól a legtöbbet tanulni. Ugyanez alatt az idő alatt a kínai gazdaság sokkal hatékonyabban építette be a Kínába érkezett beruházások kínálta technológiákat és tudásokat. Ebben az aktív gazdaságpolitika kiemelkedő szerepet játszott.

Nem állíthatjuk, hogy a kínai gazdaság páratlan fejlődését lehetővé tevő adottságokat, politikákat egy az egyben át lehetne ültetni a magyar viszonyokra. Világos, hogy az ott alkalmazott eszközök jelentős része a magyar gazdaság intézményi rendszerében és külső kapcsolatrendszerében nem elfogadhatóak. Néhány átfogó, általános tanulságot azonban mindenképpen le lehet vonni, és emellett az alkalmazott konkrét eszközöket is érdemes tanulmányozni. Erre lehetőséget ad az MTA Világgazdasági Kutatóintézetében a közelmúltban lezajlott Kína-kutatás eredményeinek az áttekintése. Van mit tanulnunk a kínaiaktól!

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu honlapról